

РЕЦЕНЗИЯ

От: **проф. д-р Валентин Димитров Гоев**
Университет за национално и световно стопанство
Професионално направление 3.8 „Икономика“,
Научна специалност „Статистика и демография”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Статистика и демография” в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Цвета Цонкова Цонкова**
Тема на дисертационния труд: **Статистическо съчетаване на данни от извадкови изследвания за анализа в социално-икономическата област**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №792 от 28.03.2022 г. на зам.-ректора на УНСС по НИД и МС.

1. Информация за дисертанта

Докторантът се е обучавал по докторска програма в задочна форма на обучение към катедра „Статистика и иконометрия“ на УНСС. Понастоящем работи като държавен експерт в НСИ.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

- Дисертационният труд е структуриран в три глави, увод и заключение. Общият му обем е 127 стр., в т.ч. списък на използваната литература. Към това има и 61 стр. приложения.
- В увода са представени: необходимостта от съчетаване на данни, началото на този вид дейност в исторически аспект и тезата на дисертационния труд. Тук са представени още: обектът и предметът

на изследването, целта и задачите, методологията, информационното осигуряване и ограниченията на изследването.

- Първа и втора глава са теоретични. В тях е обяснено какво представлява съчетаването на данни и каква е технологията на съчетаване на данни при извадкови изследвания. Стилът на изложението е стегнат, а в определени моменти силно математизиран, което в известен смисъл затруднява четенето. Това се отнася най-вече за глава първа. Хубавото е, че при някои от методите има примери, което облекчава разбирането на иначе тази сложна силно математизирана проблематика. Накрая, след разглеждане на различните методи за съчетаване на данни, е добре да се каже ясно кои от разглежданите методи са за предпочитане и защо, и от какво зависи избора на даден метод при конкретна изследователска задача за съчетаване на данни.
- В глава трета е проведено емпиричното изследване – съчетаването на данни от две извадкови изследвания на НСИ: Изследване на доходите и условията на живот /EU – SILC/ и Изследването „Използване на информационни и комуникационни технологии от домакинствата“. Тук обясненията са много ясни, подробни и прецизни. Става ясно, че дисертантът е много добре запознат с проблемите по съчетаването на данните от тези две изследвания и предлага едно добро решение, доведено до крайна практическа реализация. Малко са изследванията, които са доведени до крайна практическа реализация, и това е един от основните приноси на тази дисертация.
- Представената използвана литература включва само англоезични източници. Големият ѝ обем, както и посочените цитирания, свидетелстват за това, че докторантът е осведомен в достатъчна степен по изследваната в дисертацията проблематика. Все пак изниква въпросът:

Защо няма посочена литература на български език? Добре е докторантът да отговори на този въпрос.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Получените научни и научно-приложни резултати произтичат от изпълнението на поставените в дисертацията задачи. По-важните са:

- Представени са теоретичните основи и основните методи за съчетаване на данни от извадкови изследвания.
- Представени са стъпките за успешна практическа реализация на съчетаването на данни от извадкови изследвания.
- Показано е на практика съчетаването на данни от две извадкови изследвания, провеждани от НСИ – Изследване на доходите и условията на живот /EU – SILC/ и Изследването „Използване на информационни и комуникационни технологии от домакинствата“ /ИКТ/.
- Проведено е емпирично изследване върху получения интегриран масив от данни и са направени съдържателни изводи.

Категорично може да се каже, че поставените в дисертацията задачи са изпълнени успешно.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Докторантът е посочил пет приноса в автореферата а именно:

1. Идентифицирани са и са структурирани проблемите при статистическото съчетаване на данни от сложни извадкови изследвания и са изведени методи за реализиране на процеса при различни изходни условия.

2. Предложена е класификация на методите за съчетаване на данни от сложни извадкови изследвания по различни класификационни критерии.

3. Представени са възможности за приложение на статистическо съчетаване на данни от различни източници в българската статистическа практика.

4. Формулирани са етапите и е структуриран цялостния процес за съчетаване на данни от сложни извадкови изследвания.

5. Разработена е методика за статистическо съчетаване на данни от две сложни извадкови изследвания, провеждани от официалната статистика в България, а именно изследването за доходите и условията на живот (EU-SILC) и изследването „Използване на информационни и комуникационни технологии от домакинствата“ (ИКТ). Разработената методика е апробирана с данни за 2020 година.

Потвърждавам тези приноси и бих могъл да добавя още един, който считам за много важен и съществен, и той е, че това изследване е доведено до крайна практическа реализация и безспорно ще бъде от голяма полза за НСИ и за бъдещи подобни изследвания. Доколкото ми е известно, това се прави за пръв път в практиката на НСИ. Най-вероятно това се прави и за пръв път в България и с това си обяснявам липсата на посочена литература на български език по тази проблематика.

Разбира се, могат да се посочат и още приноси, но считам, че дори само тези са достатъчни за една много висока оценка на рецензирания дисертационен труд.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът е посочил две публикации по темата на дисертационния труд – една от участие в конференция, издадена в сборник, и една в сп. „Статистика“. Имам една препоръка към докторанта – да популяризира в по-голяма степен своя труд чрез повече публикации, защото това би било от голяма полза за изследователите по тази проблематика в България.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът представя достатъчно добре дисертационния труд и съдържа всички изискуеми атрибути за него. Представена е достатъчно добре структурата и съдържанието на дисертацията и са посочени научните и научно-приложни приноси и публикациите по темата на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Разбира се, като всяко научно изследване и тук могат да се направят бележки и препоръки към дисертационния труд. По-важните са:

- Трябва по-ясно да се разграничат от докторанта понятията „методология“ и „методика“. Сега има едно смесване на използването на двете понятия.
- Би било по-добре ако при описанието на различните методи за съчетаване на данни се дадат повече примери. Това би облекчило разбирането на тази иначе сложна и математизирана материя.
- Добре би било ако се разшири емпиричния анализ на данните от обединения масив. Това ще покаже силата на този подход при статистическия анализ. Ще стане по-ясно, че при две независими извадкови изследвания по две различни проблематики могат да се направят много важни статистически анализи и съдържателни изводи за връзката между тези две различни явления, което без съчетаване на данни няма как да се случи.

И накрая имам един въпрос към докторанта: До каква степен предложената от нея методика може да се ползва при съчетаване на данни от едно извадково изследване по дадена проблематика и административни данни, но не извадкови, по друга проблематика?

Всички тези бележки и препоръки не омаловажават значимостта на получените в изследването резултати, които са на едно високо научно и практико приложно равнище, покриващо изискванията за присъждане на ОНС „доктор“.

Заклучение

Поради всичко казано по-горе и предвид получените резултати и приноси в дисертацията считам, че на Цвета Цонкова заслужено **може да бъде присъдена** образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Статистика и демография“ от професионално направление „Икономика“ в УНСС-София.

27.04.2022

Гр.София

Подпис:

/проф. В.Гоев/